

Stor-Mittåkläppen

TEXT & FOTO: BARBRO RISBERG

Stor-Mittåkläppen är ett botaniskt utflyktsmål av rang. Den kalkrika berggrunden gör att floran är mycket artrik. Trots det sydliga läget kan man här hitta merparten av landets fjällväxter. Platsen är väl värd ett besök. Barbro Risberg tar dig med på en guidad vandring genom fjällbjörkskog, över fjällängar och översilningskärr till bergets topp.

Stor-Mittåkläppens välkända profil. Bilden är tagen i midsommartid när det fortfarande ligger en hel del snö längs leden mot toppen.

Botaniskt utflyktsmål

När man från Bruksvallarna närmar sig Stor-Mittåkläppen öppnar landskapet upp sig och fjällets hajfenslika profil hamnar i blickfånget. Vid parkeringen invid Djupdalsvallen möts man av en strömmande fjällbäck. I juli är den kantad av en bred bärd av nordisk stormhatt och har en stor förekomst av gullbräcka i flera färgvarianter. I det gamla kulturlandskapet närmast vallen finns det gott om fjälltimotej, värfingerört, fjällskallra och fjälldaggkäpa.

En vandringsled leder upp till bergets topp. Vandrigen börjar i fjällbjörkskog. Tidigt på säsongen, i juni, kan det bitvis ligga snö på leden. Att det då är lite svårare att ta sig fram kompenseras av en mäktig ljudkuliss av sjungande rödvingetrastar, lövsångare och en och annan hoande gök. När man närmar sig trädgränsen blir enbuskarna dominanta. Det är den lågväxande, nästan krypande, varianten fjäll-en som växer här. Det finns också videsnår, mestadels av ullvide. I den här miljön, där det är glest mellan fjällbjörkarna, kan man om man har tur få höra och se den vackra blåhaken, fjällens näktergal. Glest spridd bland enbuskarna kan man också hitta den gulblommande isvedeln, en ganska högvuxen ärtväxt.

Artrika översilningskärr

Så är man uppe på kalvfjället. Den renbetade gräsmarken hyser en stor artrikedom. Tidigt på säsongen är det blött av smältvatten från snöfläckar längre upp i sluttningen. Det finns några små bäckar men det kan också rinna vatten i rännilar längs leden. Där

sluttningen planar ut finns små översilningskärr. I dessa växer många olika arter av starr och tåg. Nålstarr, borststarr, svartstarr, svedstarr, fjällklubbstarr, hirsstarr, lapptåg och bruntåg är några av arterna du kan hitta. Båda arterna i släktet sävstarrar finns här. Längs en av bäckarna kan du hitta fjälltätört om du är ute just när den blommar. Annars kan den vara svår att skilja från tätört. Så långt söderut i fjällkedjan är fjälltätört en ovanlig art.

Blomningstider och mångfald

I blåhakens tid är det inte många växter som hunnit börja blomma. Några tidiga arter är fjällgröna, fjällskräp, purpurbräcka och gullspira. Gullspira förekommer i Skandinavien bara i södra delen av fjällkedjan; i Härjedalen, Jämtland och angränsande delar i Norge. Dess totala utbredning är vidsträckt med förekomster långt österut i Sibirien. Den bästa tiden för att studera floran är i juli.

Om man följer leden uppför branten har man mycket att upptäcka. Här har man nästan hela fjällfloran för sina fötter. Det är bara att njuta och fundera över vad det är man ser. Exempel på arter du kan hitta är groddlumner, riplumner, fjällumner, dvärglumner, smalfräken och trådfräken. Några orkidéarter du kan se är Jungfru Marie nycklar, skogsnycklar, sumpnycklar, grönkulla, tvåblad, korallrot, brudsporre och fjällyxne. Övriga inslag i mångfalden är björnbrodd, fjällskära, fjällglim, fjällruta, fjällgentiana och smalviva. Ljus fjällvedel förekommer rikligt. Kanske har du turen att få se den lilla fjällvickerblåvingen som lever på fjällvedeln.

Klippveronika är en av två arter med fjällets blåaste blommor. Den andra är fjällgentiana.

Rosenrot blommar i området runt toppen.

Fjälltätört är en ovanlig art så här långt söderut i fjällkedjan.

Vid blomsterstupet blomma fjällsippa i juli. Den gynnas av den kalkrika berggrunden.

Vår minsta orkidé dvärgyxne växer på små klippväggar söder om toppen.

Den ovanliga lappvedeln har på Mittåkläppen sin sydligaste förekomst i landet.

Ljus fjällvedel förekommer rikligt på fjället. Arten förekommer vanligt längs hela fjällkedjan och även längs vägkanter i fjällnära trakter.

Isvedel växter ofta i buskzonen nära trädgränsen.

Inför utflykten

Landskap Härjedalen

Vägbeskrivning Platsen nås via betalväg från Bruksvallarna. Parkering finns vid Djupdalsvallen.

Tillgänglighet Markerad led från parkeringen till toppen

Höjdskillnad 340 meter

Utrustning Vädret kan växla snabbt. Ha beredskap i form av varma kläder och mössa. Är det tidigt på säsongen kan stövlar behövas. Matsäck, fjällflora och gärna kikare.

Bästa tid Blomningen är bäst i juli. I juni är fågelaktiviteten stor men på grund av snösituationen är vägen hit ofta inte öppen förrän vid midsommartid. Det finns en rik svampflora på berget så även besök i slutet av augusti kan löna sig.

Blomsterstupet

Snart kommer du till en lodrät bergvägg på höger sida om leden. Den kallas ”blomsterstupet” och här är det läge att ta en paus för att studera växtligheten. Här kan du gå försiktigt längs en hylla och ha växterna i bekväm ögonhöjd. Redan strax innan stupet möter du en liten blomma som lyser intensivt blå. Det är klippveronika. Den behöver sol och värme för att slå ut ordentligt. I det här området finns gott om fjällsippa och bestånd av fjälltrav, spädbräcka och fjällögontröst. I klippspringor växer rara ormbunkar som alpstenbräken och grönbräken. Den stora rariteten här är den gulblommiga klippbräckan. Klippbräcka förekommer spritt längs fjällkedjan. I vanliga fall har den vita blommor men på den här platsen är de gula. Trots mina många besök på platsen har jag ännu inte lyckats pricka artens blomningstid, den gäcker mig.

Vägval

Efter blomsterstupet kan du välja mellan att ta en svårare eller lättare väg uppåt. Den svåra vägen går rakt upp mot toppen medan den lättare gör en omväg för att få en mindre lutning. Om du tar den brantare vägen har du chans att se några av bergets rariteter. På små klippbranter växer den minsta av våra orkidéer, dvärgyxne. Här kan du också se den ovanliga lappvedeln, med krypande växtsätt, spetsiga blad och blå blommor. Oavsett vilken väg du tar får du inte glömma att vända dig om ibland för att se fjällvärlden för dina fötter. Vid sidan av alla botaniska upplevelser är utsikten en god belöning för ansträngningen att bestiga fjället.

Toppen

Bergets topp mäter 1 212 meter över havet. Platsen är exponerad och ofta vindpinad. Du rekommenderas att sätta dig i lä på en hylla överst i branten och njuta av utsikten. Nedanför meandrar Mittån som ett blått band genom landskapet. När du njutit av utsikten och kanske en matsäck kan du botanisera en stund i omgivningen. Här hittar du troligen månlåsbräken, rosenrot, fjällkattfot, fjällnörel, stennarv, fjällhavre och fjälldraba. Kanske även den ovanliga lappgentianan. Hur som helst tror jag att du får en riktig toppendag! 🌄

Blåhake, även kallad fjällets näktergal, här en hane med vackert blått bröst.